

Zorana MEDARIĆ
Univerza na Primorskem,
Znanstveno-raziskovalno središče
Koper

Mateja Sedmak (ur.) in
Ernest Ženko (ur.)
Razprave o medkulturnosti
Annales, Zgodovinsko društvo za
južno Primorsko, Koper 2010,
str. 449, 23 EUR
(ISBN 978-961-6328-72-2)

Knjiga *Razprave o medkulturnosti* je prva monografija v domačem znanstvenem prostoru, ki se celovito in z različnih zornih kotov loteva medkulturnosti – teme, ki je v sodobni zahodni družbi, zaznamovani s kulturno, jezikovno, versko in rasno pluralnostjo, migracijami ter manjšinskimi vprašanji, vse bolj navzoča tako v vsakdanjem življenju posameznikov kot na politični ravni. Dva in dvajset prispevkov avtorjev in avtoric s področij sociologije, medijskih študij, geografije, jezikoslovja, filozofije, antropologije in drugih ved razgrinja raznolike poglede na kompleksen fenomen medkulturnosti. Poleg tradicionalnih pogledov na medkulturnost skozi leče različnih disciplin odpira tudi vrsto aktualnih in svežih tem, kot so na primer vprašanje medkulturnosti v kontekstu sodobne omrežne družbe, vprašanje prehajanja od medkulturnosti k transkulturnosti, pogled na medkulturnost skozi perspektivo okoljske etike, medkulturnost v filmskem kontekstu in druge.

Začetni prispevki predstavijo pregled preučevanja medkulturnosti v

različnih družboslovnih in humanističnih znanstvenih disciplinah. Irena Lazar v poglavju *Arheologija in medkulturnost* predstavi medkulturnost in medkulturne stike skozi oči arheologov in preučevalcev preteklih obdobij, saj so bili medkulturni stiki, dialog, odnosi in vplivi navzoči skozi celoten človeški razvoj. Alenka Janko Spreizer se v prispevku *Antropologija in medkulturnost* osredini na pojem multikulturalizma v antropoloških razpravah in skozi raznolike teoretske poglede predstavi njegovo heterogenost in večznačnost. Sociološke poglede na medkulturnost, ki segajo od zanimanja za »tujca« v 19. stoletju do sodobnih idej transkulturalizma in politike rasne mešanosti, v svojem prispevku *Sociologija in medkulturnost* predstavi Mateja Sedmak. V poglavju z naslovom *Psihologija in medkulturnost* Marina Furlan predstavi različne smeri preučevanja povezave med psihološkimi značilnostmi in kulturno specifičnimi vidiki človekovega delovanja. Naslednji prispevek *Geografija in medkulturnost* avtorja Milana Bufona prikaže prostorsko percepcijo in prostorsko interpretacijo vprašanja večkulturnosti s poudarkom na etnocentričnem dojemanju sveta. Pogled na medkulturno jezikoslovje kot smer, ki celovito preučuje jezike v stiku v povezavi s prepletanjem jezikov in kultur, ter, konkretnje, na medkulturno slovenistiko poda Vesna Mikolič v poglavju z naslovom *Slovenistika in medkulturnost*. V nadaljevanju se Krištof Jacek Kozak v prispevku *Literatura in medkulturnost* posveti prepletu medkulturnosti

in literature, saj so v slednjo neizogibno integrirana tudi (politična) vprašanja, vezana na kulturno in jezikovno identifikacijo, ter vprašanja narodne pripadnosti. Prispevek z naslovom *Medijske študije in medkulturnost* avtorice Sandre Bašić Hrvatini se loteva vprašanj učinkovitega komuniciranja različnosti v sodobnem javnem prostoru.

Če je bil prvi sklop besedil usmerjen na pregled vprašanja medkulturnosti v okviru različnih disciplin, pa besedila v nadaljevanju z različnih vidikov izpostavljajo posamezne teme, specifične pristope, vprašanja ali dileme medkulturnosti. Peter Sekloča s prispevkom *Demokratično komuniciranje in medkulturnost* nadaljuje temo komuniciranja, pri čemer se osredotoči predvsem na diskurzivni pristop k medkulturnemu komuniciranju, predstavi ključne pojme ter dileme diskurzivnega doseganja sporazuma. Z vprašanjem sporazumevanja se spopada tudi besedilo Neve Čebren *Medkulturno sporazumevanje v »lingvi franki«*, ki lingvo franco razume kot skupno jezikovno kodo za sporazumevanje med pripadniki različnih kultur in kritično analizira sporazumevalne možnosti preko lingve franke na eni strani ter njeno dejansko kulturno nevtralnost na drugi. Avtorica Nives Zudič Antonič v prispevku *Rojstvo in razvoj medkulturne vzgoje/ Nascita e sviluppo dell'educazione interculturale* predstavi ideje medkulturne vzgoje od zametkov v šestdesetih letih 20. stoletja v Združenih državah do aktualnih trendov med-

kulturne vzgoje v sodobni Evropi. Z vprašanjem medkulturne vzgoje je povezano tudi vprašanje pismenosti priseljeniških ter domicilnih otrok v Sloveniji, s katerim se v poglavju *Iz zivi ekolingvistike: ekopismenost kot cilj jezikovne integracije priseljenih in domicilnih otrok* ukvarja Simona Bergoč. V besedilu analizira tovrstne potenciale transdisciplinarne perspektive jezikoslovja – ekolingvistike, ki že kot sam koncept vključuje večkulturno perspektivo. Lucija Čok se usmeri na konkretne izsledke raziskovanj s področja medkulturnosti Inštituta za jezikoslovne študije Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem na področju medkulturnosti, ki jih predstavi v prispevku *Raziskovanje jezikoslovja in medkulturne ozaveščenosti*. Besedilo Blaža Lenarčiča z naslovom *Omrežna družba, medkulturnost in prekukulturnost* analizira kontekst sodobne omrežne družbe ter (re)interpretacijo odnosov in procesov v njej, kjer izhaja iz teze, da smo v tem okviru priča prehajanju medkulturnosti k prekukulturnosti. Večkulturnost v praksi na primeru Kanade analizira Marcello Potocco v prispevku *Večkulturnost, garnizijska mentaliteta in kanadski utemeljitveni mit* ter preko analize garnizijske mentalitete preučuje vzroke za razkorak med retoriko in realnostjo kanadske večkulturnosti. Pozitivne in negativne plati medkulturnosti v Latinski Ameriki pa z različnih vidikov analizira Marija Mojca Terčelj v besedilu z naslovom *Medkulturnost v Latinski Ameriki: politični interes, etična nuja ali aka-*

demska »moda«? Karmen Medica se v prispevku *Večkulturalizem vs. Večkulturalnost v kontekstu novih migracijskih realnosti* posveti učinkom novih migracijskih realnosti, analizira teoretske koncepte multikulturalizma ter njegove modele v praksi na primeru Švedske, Velike Britanije in Slovenije. Naslednji prispevek z naslovom *Živjet će ovaj narod! Re-prezentacija nacionalnih identitet v zgodnjem partizanskem filmu* avtorice Barbare Zorman prinaša specifičen pogled na medkulturalnost skozi perspektivo konceptualizacije filma v nekdanji Jugoslaviji, torej v izjemno zanimivem kontekstu nacionalnega okvira večnacionalne države. Vidik človekovih pravic v okviru medkulturalnosti analizira Rok Svetlič v besedilu *Med univerzalnostjo človekovih pravic in partikularnostjo posameznih kultur*. Tomaž Grušovnik postavi razpravo o medkulturalnosti v okviru okoljske etike in v besedilu *Odtenki zelene: okoljska etika v medkulturalni perspektivi* izpostavi njen pomen pri razumevanju okoljskih vprašanj ter neposrednih posledicah različnih interpretacij le-te.

Zadnji dve besedili predstavita medkulturalnost v novi luči, saj se prvo posveča razmerju med znanostjo in umetnostjo kot različnima kulturnima sferama, drugo pa odnosom med posameznimi znanstvenimi področji kot različnimi kulturami. Polona Tratnik se tako v prispevku *Umetnost in znanost: divergenca in konvergenca kultur(e)* posveti razmerju med znanostjo in umetnostjo kot dvema kulturama, za kateri ugotavlja, da se

zlasti v zadnjem desetletju vse bolj prepletata in zbližujeta. Sklepno besedilo Ernesta Ženka *Intelektualne vojne v luči Herderjevega pojmovanja kulture* pa analizira razmerje med naravoslovno-tehniško in humanistično-družboslovno kulturo in ocenjuje, da sta še zmeraj zelo razmejeni.

Pester nabor premislekov o medkulturalnosti kaže na večdimenzionalnost in težavno opredeljevanje samega pojma, odseva pa tudi njegovo vseprisotnost ter vpetost v zelo različne dimenzije življenja. Odlika knjige je, da se v njej prepletajo tako tradicionalni kot sodobni teoretski pogledi na medkulturalnost. O medkulturalnih prehajanjih je moč razmišljati ne le v okvirih komunikacije, vzgoje, sodobne omrežne družbe ali na primerih posameznih držav, temveč tudi v okvirih okoljske etike, pri prepletanju in zbliževanju umetnosti in znanosti ali naravoslovnih in družboslovnih znanosti. Osrednje vodilo monografije – medkulturalnost kot nujna sestavina sodobnih družb – je analizirano z različnih perspektiv, zato so tudi spoznanja, ki jih knjiga prinaša, heterogena. Skupno pa jim je zavedanje o potrebi po preseganju monokulturalnosti v sodobnih družbah ter po udeležanju večkulturalnosti v vseh vidikih vsakdanjega življenja.

Namen monografije – slovenskim bralcem predstaviti raznolike poglede na medkulturalnost in temo predstaviti v vsej njeni pestrosti – je zagotovo dosežen. Različni teoretski in metodološki pristopi avtorjev in avtoric namreč omogočajo celovit in poglobljen vpogled v kompleksne

medkulturne stvarnosti. Knjiga je tako namenjena širokemu krog bralcev. Prvi sklop prispevkov, ki nas popelje preko vprašanj medkulturnosti in specifik medkulturnega pristopa v posameznih disciplinah, bo posebej zanimiv za študente in vse, ki se prvič srečujejo z vprašanji medkulturnosti, saj je pregled običajno kronološki, avtorji in avtorice pa vselej nekaj prostora namenijo tudi osnovnim konceptom in definicijam medkulturnosti v posamezni vedi. Za širše bralstvo bosta zanimiva tudi naslednja dva sklopa prispevkov, ki predstavljata aktualne teme in pa posamezne študije primera ter na medkulturnost gledata z zelo različnih zornih kotov. Vse predstavljene teme so izjemno aktualne tako v slovenski kot evropski ter ne nazadnje svetovni stvarnosti.

Čeprav govorimo o obstoju medkulturnosti oziroma medkulturnosti kot vrednoti na nacionalni, evropski ravni in širše, pa bržkone ni naključje, da je prvi tovrstni zbornik izšel v slovenski Istri, prostoru, kjer so medkulturni stiki in komunikacija, prepletanje več kultur in prenašanje elementov ene kulture v drugo že zgodovinska stalnica, raziskovalni interes za tovrstne teme pa že več desetletij prisoten v okvirih znanstvenih in raziskovalnih institucij, vpetih v ta prostor. Monografija z obširnim pregledom in interdisciplinarnim pristopom k temi zapolnjuje vrzel na obravnavanem področju in predstavlja pomemben prispevek k razpravam o vprašanih in dilemah sodobnih večkulturnih družb.

Marjan SMRKE
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Christopher Hitchens

Bog ni velik -

kako religija vse zastrupi

Produkcijaska hiša RED / Zavod za
užitke branja, Bled 2010,
str. 352, 31 EUR
(ISBN 978-961-92628-8-7)

Kritika religije je star pojav. Mor-da le nekaj ur mlajši od religije same. Pojava si tudi nista nujno nasprotna. Bržkone je večina kritike religije kar religijska: če malce pomislimo, so skoraj vse religije današnjega sveta nastale kot religijska kritika starejših verskih tradicij. To je vsekakor pravi-lo, ko gre za verske ločine. Delo Christopherja Hithensa, ameriškega publicista angleškega izvora, se tako najbolj na splošno uvršča v manjši, a še vedno obsežen pojav nereligij-ske in protireligijske kritike religije. Z znanimi začetki v grški in rimski antiki (če se omejimo na Zahod) je taka kritika razmah doživela šele v za-dnjih dveh, treh stoletjih. Brez dvoma je prispevala k uveljavitvi nekaterih značilnosti Zahoda, ki bi bil brez njih neprepoznaven: ločenost cerkve in države, znaten del sekulariziranega in ateističnega prebivalstva, izjemen razvoj znanosti, občutenje življenja, ki je pomembno drugačno od obču-tenja, ki ga narekujejo religije.

Toda te pridobitve za mnoge niso nevprašljive. Religija zlasti v nekate-rih delih Zahoda vztraja tudi v radikal-nejših pojavnih oblikah, ki dosežene